

Plan for et godt psykososialt miljø

Svendstuen skole

*Du må ikke erte -
det kan såre et hjerte*

Svendstuen, 31.08.18

Forord

Arbeidet mot mobbing har sin forankring i lovverket. Med endringer gjeldende fra 1. august 2017, er det tatt inn et kapittel 9a om elevenes skolemiljø. Det blir viktig for skolen å ha gode prosedyrer for å avdekke mobbing, samt å løse mobbesaker som avdekkes eller meldes. Det forbyggende arbeidet mot mobbing blir både knyttet til det psykososiale miljøet og paragrafen om systematisk arbeid for å fremme helse, miljø og sikkerhet hos elevene. De største endringene etter 1. august 2017 er:

- Lovfeste krav til nulltoleranse, jf. § 9A-3 første ledd
- En tydelig aktivitetsplikt erstatter vedtaksplikten og handlingsplikten, jf. § 9A-4
- Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider på skolen krenker, jf. § 9A-5
- En ny håndhevingsordning erstatter dagens klageordning, jf. § 9A-6
- Tvangsmulkt som pressmiddel mot skoleeiere jf. § 9A-12

Våren 2004 ble Svendstuen skoles mobbemanifest undertegnet. Manifestet ble utarbeidet av elever, foreldre og pedagogisk personale. Manifestet har fått en strategisk plass i skolens inngangsparti:

**Du må ikke erte
det kan såre et hjerte**

Et aktivt arbeid mot mobbing krever kontinuerlig innsats fra elever, lærere og foreldre. Målet er nulltoleranse mot mobbing, en Svendstuen skole fri for mobbing, vold og rasisme.

Svendstuen skole har en læringsmiljøgruppe (LMG) som består av rektor, sosiallærer, miljøveileder og miljølærer. Denne gruppen er "hands on" i alle saker som vedrører læringsmiljøet og vil være i front på mobbesaker. Gruppen har faste møter hver uke og behandler saker i samarbeid med aktuelle ledere og ansatte.

Handlingsplanen for et godt psykososialt miljø skal synliggjøre vår beredskap i å avdekke, problemløse og forebygge mobbing og krenkelser. Den inneholder prosedyrer, tiltak og faglige prinsipper som skal følges av de ansatte på skolen.

Bente Strande
rektor

Innhold

Forord	2
0. Skolens arbeid mot mobbing	4
1. Avdekking av mobbing	4
1.1 Ansattes aktivitets- og handlingsplikt	5
1.2 Årlig undersøkelse av omfanget av mobbing ved skolen	5
1.3 Vakt og tilsynsordninger	5
1.4 Kommunikasjon lærer – elev – foresatte	6
1.5 Ved mistanke om mobbing	7
2. Problemløsning av mobbesaker	8
2.1 Skolens prosedyrer når mobbing er meldt eller avdekket	8
2.2 Samarbeid med andre instanser ved mobbing	10
2.3 Arbeid i etterkant av en mobbesak - elevarbeid	10
2.4 Arbeid i etterkant av en mobbesak – skolens arbeid	10
3.1 Relasjon lærer – elev/gruppe	11
3.2 Relasjon elev - elev	11
3.3 Relasjon lærer - foresatte	12
3.4 Skolens samarbeid med hjemmene	13
3.5 Skolestart	13
3.6 Overganger mellom barnehage-skole og mellom skoleslag	13
3.7 Medvirkning	14
4. Kontinuitet	14
4.1 Ansvarskjede	14
4.2 Rutine	14
4.4 Ansvarlig for gjennomgang og revisjon av planen	15
Litteratur	15

0. Skolens arbeid mot mobbing

Mål: På Svendstuen skole skal alle elever oppleve et trygt og godt arbeidsmiljø fritt for mobbing.

Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning. (Lund, Helgeland, Kovac, 2017)

Skolens arbeid mot mobbing beskrives i denne handlingsplanen.

Planen bygger på fire prinsipper:

- Avdekking av mobbing, kjennetegn og årsaker
- Problemløsning av mobbesaker
- Forebygging
- Kontinuitet i arbeidet

1. Avdekking av mobbing

Mål: Mobbing som foregår i og ved skolen og på skoleveien blir avdekket

Hvordan oppdager vi at barn blir mobbet?

Når barnet:

- går mye alene i friminuttet og deltar sjelden i lek med klassekamerater
- ofte har dårlig appetitt, hodepine eller vondt i magen
- virker ulykkelig, deprimert eller har humørsvingninger med plutselige utbrudd av irritasjon og sinne eller gråt
- mister interessen for skolen og prestasjonene synker, ukonsentrert, kommer hjem med ødelagte klær, ødelagte bøker eller har ”mistet” ting uten å kunne gjøre ordentlig rede for hva som har skjedd
- virker redd for eller vegrer seg mot å gå på skolen om morgenen, sier de er syke uten å være det
- ikke med klassekamerater hjem og sjelden er sammen med venner etter skoletid, begynner å isolere seg
- har skader som blåmerker, kutt eller skrammer uten noen troverdig forklaring på hvordan de har oppstått
- når barnet ikke vil på skolen
- når barnet selv sier at det opplever krenkende adferd
- sier selv fra til voksne, uoppfordret
- blir spurt i elevsamtalene om de opplever å bli mobbet eller vet om andre som blir mobbet
- blir spurt på utviklingssamtalene om de blir plaget av andre
- svarer på elevundersøkelsen (kan finne det ut via analysen)
- svarer på klassetemperaturundersøkelse

1.1 Ansattes aktivitets- og handlingsplikt

Alle ansatte (gjelder alle ansatte på skolen, lærere, kontorpersonele, assistenter, vaktmester, AKS personale mm) skal

- aktivt følge med på om alle elever har det trygt og godt på skolen (elevsamtaler, samtaler med hjemmet, klasseundersøkelser)
- undersøke ved mistanke eller kjennskap om krenkelser (jfr. pk 1.4.)
- varsle skoleledelsen ved mistanke eller kjennskap til krenkelser (jfr. pk 1.4.)
- gripe inn om mulig
- varsle rektor hvis ansatte krenker elever
-

Skolen har plikt til å sette inn tiltak når de blir kjent med at det er elever som ikke har et godt skolemiljø.

1.2 Årlig undersøkelse av omfanget av mobbing ved skolen

Elevundersøkelsen blir gjennomført på 5., 6. og 7. trinn på høsten hvert år. I tillegg skal en klasseskoletemperaturundersøkelse gjennomføres 2 ganger i året (før foreldremøtene høst og vår) fra 2.-7. trinn. Foreldreundersøkelse gjennomføres hver vår.

Ansvar i forbindelse med gjennomføring og oppfølging av den årlige elevundersøkelsen:

- Skolens ledelse setter inn tidspunkt for undersøkelsen i skolens aktivitetsplan, og tar ansvar for tilbakemelding av resultater.
- Kontaktlærer og assisterende rektor har ansvar for den praktiske gjennomføringen.
- Resultatene gjennomgås i personalmøte av ledelsen og behandles videre i trinn/team med tanke på eventuelle tiltak.
- FAU, AKS og driftsstyret informeres.
- Resultatene i elevundersøkelsen jobbes det også med i elevrådet og videre til Skolemiljøutvalget (SMU).
- Foreldreundersøkelsen skal opp i MBU, AMU, DS og FAU.

Ansvar for kartlegging av klassens sosiale miljø: Ledelsen

1.3 Vakt og tilsynsordninger

Skolen har en fast inspeksjonsplan for friminuttene og en tilsynsplan for spisingen i alle klasser. Disse planene henger godt synlig på personalrommet og i gangen utenfor lærerarbeidsrommene. Her fremkommer det hvilket område den enkelte lærer har ansvar for.

- Alle som har inspeksjon, bærer vester som gjør dem synlige i skolegården/uteområdet. Ytterligere konkretisering:
 - Inspiserende lærer skal holde oversikt, være i bevegelse og ikke stoppe opp for å prate med en annen voksen eller ha unødig telefonbruk.
 - Oppsøke større grupper av elever i skolegården og undersøke hva som foregår
 - Kontaktlærer skal varsles om episoder, skriftlig melding legges på arbeidsbordet (kontoret) til den aktuelle kontaktlærer.

- **Fokusert inngripen;** oppfølging ved at lærer henvender seg til en elev av gangen, ikke til en gruppe, det blir for diffust. Bruk navn og ha blikkontakt.
- Lærere skal vise interesse for barn i lek ute og oppmuntre til lek og godt samspill.

Ansvarlig: Inspiserende lærer, ledelsen.

- Lærere skal forberede elevene på friminutt, fokus på forventet adferd, positiv forsterkning og evt. regler og laginndeling.
- Ved vinterens første og øvrige store snøfall, har skolen utvidet vaktordning. Flere voksne er ute enn ved vanlig inspeksjonsordning.

Ansvarlig: Pedagogisk personale, ledelsen.

- Inspeksjonen forsterkes i perioder der det registreres eller meldes om konflikter mellom elever eller elevgrupper og i andre spesielle tilfeller.

Ansvarlig: Pedagogiske personale, ledelsen.

- Den enkeltes lærers ansvar ved vakt eller tilsynsordninger:
 - Uansett tid og sted skal lærer gripe inn når en oppdager at mobbing finner sted.
 - Inspiserende lærer bestemmer hva som er farlig lek.
 - Kontaktlærer skal varsles om episoder, skriftlig melding legges på arbeidsbordet samme dag.
 - Fokusert inngripen.
 - Melde fra til vikarinnkaller om bytter av inspeksjon
 - Utføre sine inspeksjonsplikter punktlig.
 - Ved mistanke om uregelmessigheter kan inspiserende lærer få observasjonsoppgaver.
 - Se egen plan for forsterket inspeksjon og gode inspeksjonsrutiner.

1.4 Kommunikasjon lærer – elev – foresatte

Sjekkpunkt: Den enkelte elevs arbeidsmiljø som utgangspunkt for å avdekke evt. mobbing

- Mobbing tas opp i alle faste utviklingssamtaler med elever og foresatte.
Ytterligere konkretisering:
 - stille spørsmål til eleven; Definere mobbing - opplever du mobbing?
- Mobbing tas opp i faste elevsamtaler.
Ytterligere konkretisering:
 - stille spørsmål til eleven; Definere mobbing - opplever du mobbing? Vet du om noen som blir mobbet eller mobber andre?

Ansvarlig: Kontaktlærer.

- Elevenes arbeids- og læringsmiljø er tema på foreldremøter
Ytterligere konkretisering: Skolens arbeid med læringsmiljøet tas opp som eget punkt på foreldremøter.

Ansvarlig: Foreldrekontakter, FAU-representanter, kontaktlærer og ledelsen.

- Klassemiljøarbeid, ved bl.a. jevnlig gjennomgåelse av månedens fokus og regler ute og inne, samt kontinuerlig arbeid med sosial kompetanse jfr. års hjul.
- Inkluderende undervisning, fokus på å gi gode oppgaver og spørsmål som inkluderer alle elevene i klassen, slik at alle kan bidra til fellesskapets læring og utvikling.
- **Gjenopprettende konflikthandling:** Gjenopprettende tilnærminger bør brukes i det daglige relasjonsarbeidet. Alvorlige krenkelser kan håndteres ved bruk av denne tilnærmingen. I en gjenopprettende tilnærming lærer den voksne elevene selv å megle i en konflikt. Meglerens rolle er å tilrettelegge slik at barna selv kan finne en løsning på sin konflikt, i stedet for at den voksne går inn og løser konflikten for barna.
- **Elevløft:** Vi har innført elevløft, både som forebyggende og direkte tiltak mot enkelte elever som ikke har det bra på skolen. Innebærer økt fokus på elever som trenger ekstra voksenkontakt eller oppmerksomhet for å forsterke ønsket atferd eller for å styrke og hjelpe eleven.

1.5 Ved mistanke om mobbing

Prosedyre når mistanke om mobbing er til stede:

- Foresatte eller den som fatter mistanke: Ta kontakt med kontaktlærer og/eller ledelsen om forholdet.
- Lærer: Informasjonsinnhenting gjennom henvendelse og orientering til LMG og observasjon ute/inne.
 - Kontaktlærer orienterer kort LMG om at informasjonsinnhenting er startet og kort informasjon om sak (ikke personnavn) via mail til rektor, miljølærer og sosiallærer – merket LMG.
 - Kontaktlærer orienterer de øvrige lærerne på trinnet om mistanken.
 - Observasjon inne og ute notert i logg.
 - Informasjonsinnhenting via skriftlig eller muntlig melding fra øvrig personale.
 - Evt. informasjonsinnhenting fra AKS personalet
 - Informasjon via andre elever.

Ansvarlig: Kontaktlærer, sosiallærer, miljølærer, evt. daglig leder på AKS.
- Informasjonsinnhenting gjennom samtale med antatt den krenkede.
 - Målet med samtalen skal være å skape trygghet for antatt offer til å fortelle om episoden eller den eventuelle mobbingen, gi eleven støtte, vær tydelig på hva du vil gjøre videre.
 - Det oppfordres til at samtalen holdes uformelt og snarest når det er mistanke om noe galt.
 - Samtale med eleven, lytte, støtte, spør hva du kan bidra med
 - Husk at en som er blitt mobbet, som regel underdriver
 - Samtale med foresatte til offer

Ansvarlig: Kontaktlærer, sosiallærer, miljølærer, evt. daglig leder på AKS.
- Bekrefte/avkrefte mistanken i møte med LMG.
 - Sende mail til LMG (via rektor og miljølærer og sosiallærer) og be om møte
 - Med bakgrunn i innhentede opplysninger besluttes det om skolen skal gå videre med saken eller legge den til side
 - Samtale/møte med foresatte til offer.

- Før tidslogger over samtaler og e-post
 - Lag aktivitetsplaner for eleven, evt. for klassen, gruppa og de voksne
- Ansvar: Kontaktlærer, sosiallærer, miljølærer, ledelsen**

2. Problemløsning av mobbesaker

Mål: Skolen tar ansvar og initiativ for å stoppe mobbing umiddelbart. Dette gjøres på måter som i neste omgang forebygger mobbing ved skolen.

Skolens fellesstrategi skal sikre at personale eller foresatte som tar opp en mobbesak, vet at den blir seriøst behandlet etter retningslinjer man er blitt enige om.

2.1 Skolens prosedyrer når mobbing er meldt eller avdekket

LMG skal alltid være "hands on" og være deltagende i mobbesaker.

Skolens prosedyrer ved en mobbesak er:

1. Undersøkelser for å sikre faktainformasjon.
 - Konkretisering ved mobbesak:
 - strakstiltak, dersom situasjonen er kritisk
 - sjekk logg og følg opp henvendelser på saken
 - **Ansvarlig: Kontaktlærer, inspiserende lærer, lærer til stede i klassen, AKS-daglig leder/ LMG og ledelsen v/ rektor**
2. Samtale med den krenkede.
 - Ytterligere konkretisering:
 - Individuell samtale med den som har blitt krenket.
 - Si at du vet at eleven blir mobbet
 - Gi støtte.
 - La eleven fortelle uten å presse
 - Informer om at plager blir innkalt til samtale, og at foresatte til plager blir informert.
 - Avtal nytt møte, maks en uke senere. Tilby "åpen dør" før den tid ved behov.
 - **Ansvarlig: Sosiallærer, miljølærer, kontaktlærer, evt. daglig leder på AKS. .**
3. Første samtale med de som krenker:
 - Ytterligere konkretisering:
 - Den som krenker blir hentet fra undervisning og ledet til samtale.
 - Individuell samtale med de som krenker hver for seg. De skal ikke ha mulighet til å snakke med hverandre før alle har vært inne til samtale.
 - Konfrontere plageren med at skolen kjenner til hva som foregår og alvoret i den faktiske situasjonen
 - Informer om at mobbingen øyeblikkelig skal opphøre.
 - Spør om eleven vil tilføye noe. Lytt, men ikke gå i diskusjon.

- Få eleven med på å ta avstand fra mobbingen
- Invitere de som krenker til samarbeid. Forplikte seg på positiv atferd overfor offeret.
- Forespeiling – hva skjer videre?
- **Ansvarlig: Kontaktlærer/ledelsen, evt. daglig leder på AKS. .**

4. Evt. Samtale med plagerne samlet;

- Si hva du og hver enkelt har snakket om og hva som var konklusjonen.
- Gi anerkjennelse om mulig.
- Poengter at mobbingen skal ta slutt straks og at du vil følge med
- Si at rektor vil bli holdt informert.
- For å forberede eleven på framtidige fristelser og til å øke den sosiale bindingen, bruk forespeilingsteknikk. *Se side 42-44 i "Mobbing i skolen" av Roland.*
- Avtal nytt møte innen 2-3 dager
- **Ansvarlig: Ledelsen, LMG, kontaktlærer, evt. daglig leder på AKS. .**

4. Samtale med foreldrene til den krenkede

- Ytterligere konkretisering: - etter samtale med offer, ring og forklar saken kort samme dag.
- Eventuelt innkall til møte på skolen. Avgjøres i samtale med foresatte.
- **Ansvarlig: sosiallærer, miljølærer, kontaktlærer, evt. daglig leder på AKS. .**

5. Samtaler med foreldrene til den som krenker

- Ytterligere konkretisering: Ring og forklar saken kort samme eller påfølgende dag.
- Eventuelt innkall til møte på skolen samme eller påfølgende dag.
- **Ansvarlig: Ledelsen/LMG, evt. daglig leder på AKS.**

6. Oppfølgingssamtale med den krenkede

- Ytterligere konkretisering: - to, tre møter med offer
 - Støtt offeret
 - Få mer informasjon om hvordan eleven har det på skolen nå.
 - **Ansvarlig: Sosiallærer, miljølærer, kontaktlærer,**

7. Oppfølgingssamtaler den som krenker

- Ytterligere konkretisering: Fortsett helt til situasjonen er løst og stabilisert. Tiden mellom møtene kan økes etter hvert.
 - Bruk speilingsteknikk..
 - **Ansvarlig: Ledelsen, sosiallærer, kontaktlærer, evt. daglig leder på AKS. .**

8. Oppfølging inntil mobbesituasjonen opphører helt.

- Etter en tid kan det være gunstig å ha en samtale mellom den som ble plaget, og de som krenket. Vurderes i hvert enkelt tilfelle. NB! Ikke gjør dette for tidlig.
- Vær tålmodig. Det tar tid å komme over alvorlig krenkelse.
- Gå gjennom den krenkedes opplevelse av dagens situasjon.
- Gå gjennom krenkernes opplevelse av dagens situasjon.
- Planlegg fremover
- Ansvarlig: Ledelsen, LMG og kontaktlærer, evt. daglig leder på AKS.**

Ved alvorlige enkelthendelser benyttes hensiktsmessige punkter fra skolens prosedyrer ved en mobbesak. Foresatte til de involverte vil bli informert.

Ansvarlig: Kontaktlærer, sosiallærer, miljølærer og ledelsen.

Presisering:

Når aktivitetsplaner lages er det rektor/ledelse/sosiallærer som informerer foresatte til den krenkede og involverte parter. Eleven skal også informeres om planen og tas med på råd i forhold til tiltak som settes inn. Elevens stemme er viktig.

2.2 Samarbeid med andre instanser ved mobbing

Aktuelle samarbeidsparter utenfor skolen er:

1. Helsesøster
2. PPT (pedagogisk psykologisk tjeneste)
3. Brusetskollen skole og ress.senter
4. BUP (Barne- og ungdomspsykiatrien)
5. ROBUST
6. Barnevernet
7. Konfliktrådet.

Dersom ikke mobbingen opphører ved de tiltak skolen iverksetter, kan det være aktuelt å henvise til instanser utenfor skolen.

1. Helsesøster har kontortid på skolen 2,5 dager i uken og er tilgjengelig som representant for kommunens hjelpeapparat. Kan forholde seg til både foreldre og elev(er).
2. PPT og BUP har ressurser som kan bidra til å løse innfløkte situasjoner. Kan bidra med individrettede og systemrettede tiltak.
3. ROBUST er et lavterskeltilbud bestående av et tverrfaglig sammensatt team. De kan veilede/gir råd til enkeltelever og/eller familien.
4. Barnevernet har hjemmel til å gjøre vedtak knyttet til hjemmet som skolen ikke har myndighet til å iverksette.
5. Konfliktrådet kan bidra i saker der det er låst i dialogen mellom f.eks. foreldre.

2.3 Arbeid i etterkant av en mobbesak - elevarbeid

Etter at en mobbesak er løst eller at det er tatt affære for å endre situasjonen, vil det være nødvendig å jobbe strategisk i forhold til de ulike partene: den krenkede, de som krenker og tilskuerne. Målet med dette arbeidet må være å forebygge at de kommer i noen av disse rollene senere.

Prosedyrer for jobbing i etterkant med enkeltelever og klasse/gruppe:

- Den krenkede og de som krenket blir innkalt til møte hos sosiallærer eller miljølærer alene og/eller sammen. Dette vurderes i hvert enkelt tilfelle.
- Sosial kompetanse og relasjonsbygging er tema i klassemøter og i elevsamtaler
- Informasjon til foresatte.

Ansvar for arbeidet: Sosiallærer, miljølærer og kontaktlærer.

2.4 Arbeid i etterkant av en mobbesak – skolens arbeid

Problemløsning på individnivå og etterarbeid etter en mobbesak kan avdekke svakheter i systemet, som bør endres for å virke forebyggende. Det er derfor viktig at hver mobbesak avsluttes med en evaluering der ledelsen sammen med aktuelle parter drøfter hva en i skolen kan lære av denne saken med tanke på å forebygge mobbing.

Prosedyrer for jobbing i etterkant – med fokus på skolen:

1. Gjennomgang av saken med tanke på hva den viser av organisering og rutiner som eventuelt ikke fungerer godt nok.
2. Lærer, ledelse og sosiallærer har en evalueringssamtale i etterkant. Her er det viktig at alle parter har gjort seg noen tanker rundt arbeidet.
3. Det skrives et notat hvor det fremkommer hva som fungerte bra og forslag til eventuelle endringer.
4. Gjør eventuelle endringer i handlingsplanen og informere de ansatte.

Ansvarlig: Ledelsen, sosiallærer, miljølærer og evt. daglig leder på AKS.

Forebygging

Mål: Alle elever ved Svendstuen skole skal oppleve et godt arbeidsmiljø

3.1 Relasjon lærer – elev/gruppe

Lærer er en tydelig voksen som eleven kan ha tillit til.

Det betyr:

- Å være tydelig klasseleder slik at klassen/skolen oppleves som et trygt sted å være.
- Å sette klare grenser og stille krav.
- Å vise forutsigbarhet.
- Daglig håndhilsning.
- Å gjennomføre elevsamtaler.
- Å vise anerkjennelse.
- Å vise nulltoleranse ved brudd på klassens regler og skolens ordensregler.
- Å drive systematisk klassemiljøarbeid
- At lærer i samarbeid med foresatte korrigerer uønsket adferd på en konstruktiv måte.
- Å planlegge undervisningen slik at den inkluderer alle elevene i oppgaver og diskusjoner.

3.2 Relasjon elev - elev

Elevene i klassen/gruppen tar vare på hverandre og er opptatt av at alle har det trygt. Det jobbes med å skape et godt miljø, hvor klassemøter har en sentral rolle. I disse møtene skal alle elevene føle trygghet til å si det de vil.

Det betyr:

- Elevene blir kjent med klassemøter allerede fra første trinn.
- Svendstuen skole har fadderordning, elevene i sjetten er faddere for første trinn.- skolens årshjul for dette arbeidet følges
- Faste ritualer og rutiner i klasserommet som ordenselev, først-/sist ut, bursdagsmarkeringer, og lignende

- Vektlegge det fysiske miljøet i klasserom og garderober for å skape trivsel og eierforhold for elevene.
- Læreren setter søkelyset på gode eksempler på samhandling eller vennskap i gruppen.

Tiltak i regi av voksne:

Forebyggende arbeid og trivselsfremmende tiltak	Ansvarlig	Organisering/ Annet	Når
Klassemøter	Kontaktlærer	Klassering, rollespill	2 ganger pr. mnd.
Arbeid med sosiale ferdigheter	Sosiallærer/ miljølærer	Rollespill, sosial ferdighetstrening etter ART metoden	Ved behov. Intensive perioder.
Sosial ferdighetstrening i klasser	Assisterende rektor/ kontaktlærer.	I klasser	Ferdigheter presenteres hver måned.
Elevundersøkelsen 5.-7. trinn	Ledelsen		Desember
Trivselsundersøkelse 1.-4-trinn.			
Foreldreundersøkelse	Ledelsen	Web basert	Årlig, våren
Aktivitetsledere i friminuttene	Rektor/ TL-lærere/ kontaktlærer	Egne samlinger og program. AL ledere nomineres klassevis fra 5. trinn	2 ganger pr uke.
Prosjekter/gruppearbeid	Ledelsen og skolens personale	juleverksted, bokuke, skidag, temauke, Svendstudagen.	Gjennom hele året
Elevsamtaler	Kontaktlærer		Minimum 2 ganger pr år.
Utviklingssamtaler	Kontaktlærer		2 ganger pr år

3.3 Relasjon lærer - foresatte

Relasjonen mellom lærer og den enkelte elevs foresatte er preget av respekt, tillit og samarbeidsvilje.

Det betyr:

- At foresatte er en ressurs for skolen i arbeidet med elever.
- At lærer gir nødvendig informasjon til foresatte.
- Informasjonen mellom skole-hjem skal være preget av respekt, tillit og redelighet.
- At lærer i samarbeid med foresatte korrigerer uønsket adferd på en konstruktiv måte.

- Utviklingssamtaler to ganger i året.
- Tidlige foreldremøter i semesteret.
- E-post, telefonkontakt og møte(r) ved behov. Begrense bruk av e-post til å beskrive hendelser – be om samtale med skolen.

3.4 Skolens samarbeid med hjemmene

Skolen har et åpent og aktivt samarbeid med de foresatte som gruppe. Samarbeidet med hjemmene skal ha høy kvalitet og bidra best mulig til utvikling av godt læringsmiljø for elevene.

Det betyr:

- Nært samarbeid med FAU
- Skolen må tydeliggjøre sine forventninger til de foresatte bl.a. gjennom utviklingssamtaler og foreldremøter.
- Involvere elevens foresatte:
 - deltakelse på temauker, juleverksteder, ekskursjoner, formidlere i undervisningen, gruppeaktiviteter, sosiale treff, Svendstudagen, 17. mai, vennegrupper
 - Innspill i forhold til holdningskapende arbeid, for eksempel ved aktive og konstruktive diskusjoner/samarbeid på foreldremøter

3.5 Skolestart

Skolestarten skal være forutsigbar, trygg og gi alle elever en positiv opplevelse

Det betyr at:

- første skoledag og de to første ukene skal være forutsigbare
- skolestart er lik hvert år
- tett samarbeid og oppfølging av elever med AKS

Tiltak skolen kan iverksette for å sikre en god skolestart for enkelteleven:

- Navneskilt på bordene.
- Merket garderobeplass og hylle.
- Standardisert merking av klasserom.
- Synlige voksne, alle bruker vester ved inspeksjon.
- Innta klasserommet før elevene hver dag.
- Samarbeid, samtaler jevnlig med AKS ansatte.

3.6 Overganger mellom barnehage-skole og mellom skoleslag

Overganger mellom barnehage og skole og mellom skoleslag skal oppleves som forutsigbart og trygt for elevene

Det betyr: elever og foreldre er informert om saksgangen

Tiltak skolen iverksetter for å sikre en god overgang for eleven:

Barnehage – skole:

- Foresatte blir invitert til innskrivning hvor rektor er tilstede, møte ved behov.

- Skolestarterne blir invitert til førskoledag. De er delt inn i grupper og får, hvis mulig, hilse på kontaktlærerne sine. Hver elev får en fadder fra 6.trinn.
- Samarbeidsmøter mellom barnehage, AKS, skole og foreldre der dette er nødvendig for en best mulig skolestart.

Ved overgang barneskole – ungdomsskole:

- En fra ledelsen kommer til Svendstuen og informerer elevene om Midtstuen skole.
- Våre elever blir invitert til Midtstuen skole og elever fra skolen viser dem rundt.
- Midtstuen skole arrangerer foreldremøte i løpet av vårsemesteret.
- Svendstuen/Midtstuen har overgangsmøter/samarbeidsmøter rundt elever med spesielle behov.
- Kontaktlærerne på 7.trinn og sosiallærer samarbeider med ledelsen fra Midtstuen med å sette sammen klasser/grupper.

3.7 Medvirkning

FAU og elevråd får mulighet til å gi innspill til arbeid med det psykososiale miljøet. Frivillige organisasjoner som samarbeider med skolen gjøres kjent med "Partnerskap mot mobbing i Oslo 2016-2019" og skriver under på at de er kjent med innholdet.

Elevene deltar i arbeidet med det psykososiale miljøet ved innspill i klassemøter som går til elevråd og videre til Skolemiljøutvalget (SMU).

Det psykososiale miljøet og arbeid med sjekklister tas opp i SMU, FAU, MBU og AMU.

4. Kontinuitet

Mål: Skolens arbeid med å forebygge, avdekke og stoppe mobbing foregår kontinuerlig

4.1 Ansvarskjede

Prinsippet er at problemer løses på lavest mulige nivå, men at lærere vet når saker skal meldes videre og vet hvem de kan henvende seg til hvis problemene ikke kan løses på deres nivå.

4.2 Rutine

LMG læringsmiljø-saker:

- sak meldes til rektor på mail med kopi til sosiallærer, miljølærer og trinnleder
- Merkes i emnefeltet: LMG

Eks. på saker:

- Elevsaker knyttet til atferd og miljø
- Lav trivsel
- Mobbing/krenkelser
- Klassemiljø
- Observasjon
- Veiledning

4.4 Ansvarlig for gjennomgang og revisjon av planen

For å gjøre planen til et aktivt verktøy i organisasjonen vil det være nødvendig med en årlig gjennomgang for å vurdere om planen fungerer tilfredsstillende eller om det er nødvendig med revisjon.

- a) tidspunkt for årlig gjennomgang av planen: innen første personalmøte i høstsemesteret
- b) ansvarlig for at årlig gjennomgang av planen gjøres: LMG og MBU

Litteratur

Litteratur som tar for seg betydningen av relasjon lærer – elev og lærer –gruppe:

- Berger, A-H. (2000). *Som elevene ser det: hva får elevene til å bråke eller lære?* Oslo: Cappelen Akademisk.
- Fuglestad, O. L. (1993). *Samspel og motspell*. Oslo: Samlaget.
- Gordon, T. (1979). *Snakk med oss lærer*. Oslo: Dreyer.
- Juul, J. & Jensen, H. (2003). *Fra lydighet til ansvarlighet: pedagogisk relasjonskompetanse*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Molnar, A. (1993). *Skolen og problemløse elevene*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nordahl, T. (2002). *Eleven som aktør*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nordahl, T. & Sørli, M-A. (1997) Elever som viser problematferd i skolen – pedagogiske utfordringer. I I.M. Helgeland (red.). *Utfordrende ungdom i skolen*. Revidert utgave. Oslo: Kommuneforlaget.
- Ogden T. (2001). *Sosial kompetanse og problematferd i skolen: kompetanseutviklende og problemløsende arbeid i skolen*. Oslo: Gyldendal, akademisk.
- Ogden, T. (2002). *Klasse- og undervisningsledelse*. Bedre skole småskriftserie nr. 6. Oslo: Bedre Skole.
- Roland E. (1998). *Elevekollektivet*. Stavanger: Rebell forlag.
- Roland, E. & Vaaland, G.S. (1996). *Mobbing – en lærerveiledning*, Oslo: Norsk Læremiddelsenter. (2003) *Zero, SAFs program mot mobbing. Lærerveiledning*. Stavanger. Senter for atferdsforskning.
- Schmuck, R. & Schmuck, P. (1992). *Livet i klasserommet*. ny utg. Oslo: Cappelen forlag.
- Slåttøy, A. (2002). *Problematferd i klasserommet*. Oslo: Cappelen Akademiske forlag.
- Solli, K. A. (1993). *Elever i konflikt: Samspillbrudd og atferdsproblemer i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Westblad-Dicks, M. (2002). *Å håndtere livet i skolen. Det gode møtet mellom lærere, elever og foreldre*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Webster-Stratton, Carolyn, (2005), De utrolige årene, hvordan fremme sosial og emosjonell kompetanse hos barn. Gyldendal Forlag.

Litteratur som tar for seg betydning av gode relasjoner mellom elever:

- Brunland, O. A. & Eikbu, K. T. (1992). *Tren opp motet*. Oslo: Universitetsforlaget
- Endrerud, T. (1990). *Ansvarslæring*. Oslo: Universitetsforlaget
- Foros, P. B. (1989). *Læring av ansvar: Fra handling til holdning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fuglestad, O. L. (1993). *Samspel og motspell*. Oslo: Samlaget.
- Munthe, E., Auestad, K., Midthassel, S., Roland, K., Midthassel, U.V. & Hetland, I. (1996). *Mobbing, Eleverådets idéperm*. Oslo: Norsk Læremiddelsenter . (2003). *Eleverådets idéhefte mot mobbing*. Stavanger. Senter for atferdsforskning.
- Roland, E. (1998). *Elevekollektivet*. Stavanger: Rebell forlag.
- Schmuck, R. & Schmuck, P. (1992). *Livet i klasserommet*, ny utg. Oslo: Cappelen forlag.
- Westblad-Dicks, M. (2002). *Å håndtere livet i skolen. Det gode møtet mellom lærere, elever og foreldre*. Oslo: Kommuneforlaget.

Litteratur som tar for seg betydning av gode relasjoner mellom skole og hjem:

- Andersen, J. (1995). *Foreldresamtaler: En innføring*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Andersen, J. (1996). *Mer foreldresamarbeid*. Oslo: Pedagogisk Forum.
- Nordahl, T. (2000). Samarbeid mellom hjem og skole. *Foreldre i skolen*, 2:11–15
- Nordahl, T. og M-A. Sørli (1996). Samarbeid mellom hjem og skole. Erfaringer og utfordringer. I Sandbæk, M. og G. Tveiten (red.): *Sammen med familien. Arbeid i partnerskap med barn og familie*. Oslo: Kommuneforlaget
- Roland, E. (1998). *Elevekollektivet*. Stavanger: Rebell forlag.
- Roland, E. (1996). *Mobbing, håndbok til foreldre*. Stavanger: Rebell forlag.
- Slåttøy, A. (2002). *Problematferd i klasserommet*. Oslo: Cappelen Akademiske forlag.

Westblad-Dicks, M. (2002). *Å håndtere livet i skolen. Det gode møtet mellom lærere, elever og foreldre*. Oslo: Kommuneforlaget.

I tillegg har FUG (foreldreutvalget for grunnskolen) utarbeidet et hefte som heter: *Mobbing angår alle*. Det kan bestilles fra Foreldreutvalget i grunnskolen, Postboks 8119 Dep. 0032 Oslo.

Litteratur som tar for seg betydning av gode overganger og god skolestart:

Roland, E. (1998). *Elevkollektivet*. Stavanger: Rebell forlag.

Nyttige ressurser og materiell i arbeidet mot mobbing:

Bergkastet, Dahl og Hansen. Elevenes læringsmiljø – lærerens muligheter. Universitetsforlaget 2010

Du bestemmer. Et undervisningsopplegg om personvern. Utdanningsdirektoratet, Datatilsynet og Teknologirådet. www.dubestemmer.no

Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) www.fug.no/mobbing

Nordahl, T., Gravkrok, Ø., Knudmoen, H., Larsen, T.M.B., Rørnes, K. (2006). Forebyggende innsatser i skolen. Sosial- og helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet.

Olweus, D. (1992) Mobbing i skolen. Hva vi vet og hva vi kan gjøre. Universitetsforlaget

Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP vest) Olweusprogrammet mot mobbing og antisosial atferd. www.olweus.no

<http://www.bymisjon.no/Virksomheter/FORUS-/Omrade-forebygging---Robust/>

Roland, E. (2007) Mobbingens psykologi. Hva kan skolen gjøre? Universitetsforlaget.

Senter for atferdsforskning. Respekt. Program som setter fokus på mobbing, konsentrasjonsvansker og disiplinproblemer i barne- og ungdomsskolen.

Senter for atferdsforskning, UiS. Informasjon om antimobbeprogrammet Zero og oversikt over materiell utgitt ved Senter for atferdsforskning. <http://saf.uis.no/publikasjoner>

Trygg bruk. Medietilsynets prosjekt for trygg bruk av digitale medier for barn. www.tryggbruk.no

Utdanningsdirektoratet. Elevenes skolemiljø. Kapittel §9a i opplæringsloven. www.udir.no/Brosjyrer/Elevane-sitt-skulemiljo

Utdanningsdirektoratet. Læreplanverket for Kunnskapsløftet. www.udir.no/lk06

Utdanningsdirektoratet. Materiell for helhetlig arbeid med læringsmiljøet. www.udir.no/laringsmiljo

Utdanningsdirektoratet. Rundskriv Udir-2-2010 Retten til et psykososialt miljø etter opplæringsloen kapittel 9a. www.udir.no/udir-2-2010

Mobbetoka – Kristin Oudmayer, Humanist forlag 2017